

Kako smo dobili cajke i zašto ih se nikad nećemo riješiti, 1. dio

19/08/2024. — Iliko Čulić

Svi trendovi su prolazni, cajke su vječne.

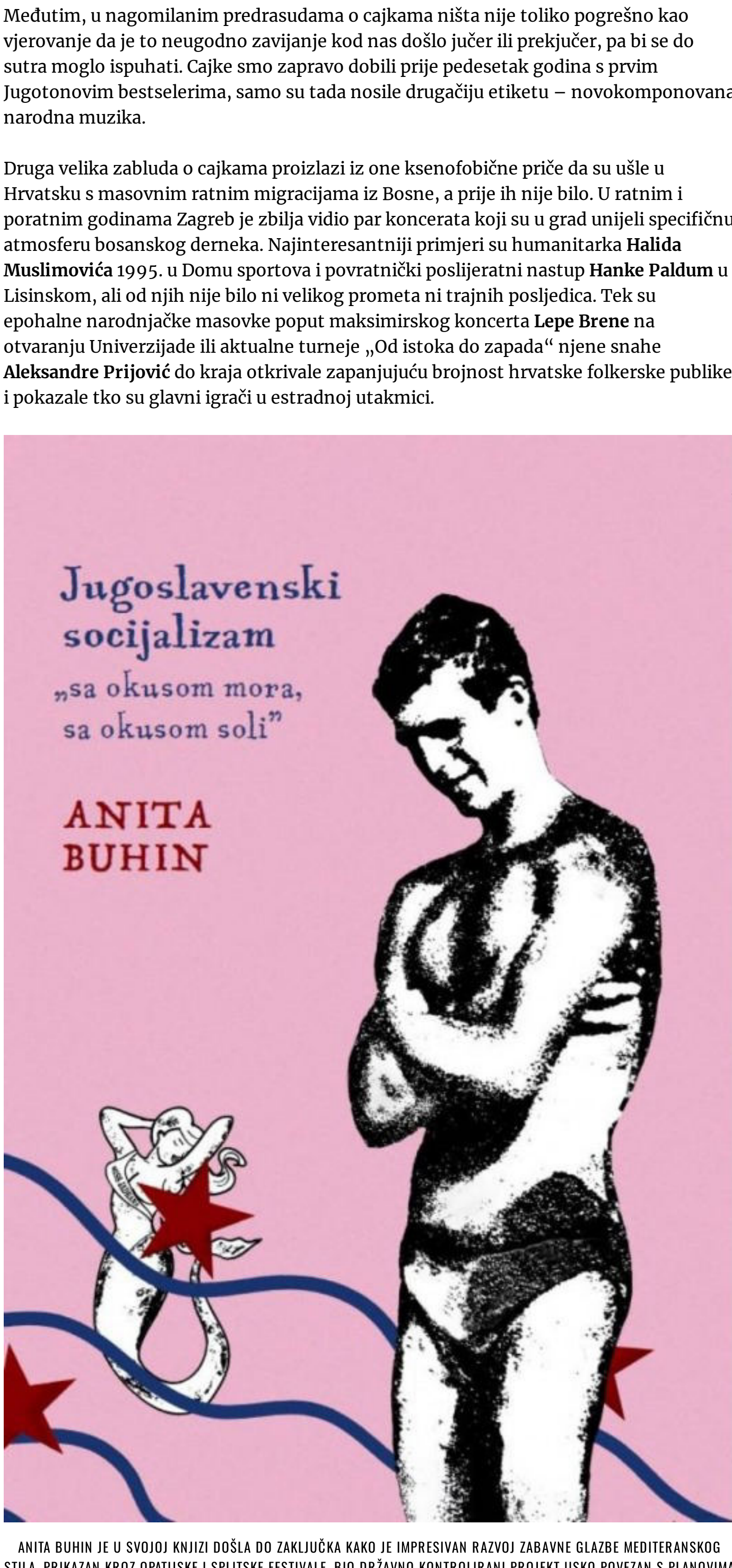
0 Slike 1 Like 0

PROBLEM JE NASTAO KAD SE UMJEŠAO SVEPRIJESNI JUGOTON I POTPISAO UGOVORE S FOLK ZVJEZDAMA SILVANOM ARMEULIĆEM, TOMOM ŽDRAVKOVIĆEM I HAŠIMOM HUČKOM – HOKIJEU

Famozne cajke u Hrvatskoj imaju oduševljene poklonike i nepomirljive protivnike, po svemu sudeći podjednako brojne i agilne. Poklonici su danas najprisutniji na društvenim mrežama, dok protivnici još uvijek drže prevagu u mainstream medijima. S vremenom na vrijeme oni podižu medijske hajke i pokušavaju izazvati moralnu paniku, uglavnom bezuspješno. Pritom u slabu pripremljenim akcijama stalno ponavljaju istu grešku i čekaju da pošast prođe, kao da se radi o još jednom sezonskom trendu.

Međutim, u nagomilanim predrasudama o cajkama ništa nije toliko pogrešno kao vjerovanje da je to neugodno zavjajanje kod nas došlo jučer ili preključer, pa bi se do sutra moglo ispuhati. Cajke smo zapravo dobili prije pedesetak godina s prvom Jugotonovim bestsellerima, samo su tada nosile drugačiju etiketu – novokomponovana narodna muzika.

Druga velika zablude o cajkama proizlazi iz one ksenofobične priče da su ušle u Hrvatsku s masovnim ratnim migracijama iz Bosne, a prije ih nije bilo. U ratnim i poratnim godinama Zagreb je zbilja vidio par koncerata koji su u grad unijeli specifičnu atmosferu bosanskog demeka. Najinteresantniji primjeri su u humanitarka Halida Muslimovića 1995. u Domu sportova i povratnički poslijeratni nastup Hanke Paldum u Lisinskom, ali od njih nije bilo ni velikog prometa ni trajnih posljedica. Tek su epohalne narodnjačke masovke poput maksimirskog koncerta Lepe Brene na otvaranju Univerzitade ili aktualne turneje „Od istoka do zapada“ njene snah Aleksandre Prijović do kraja otkrivale zapanjujuću brojnost hrvatske folkerske publike i pokazale tko su glavni igrači u estradnoj utakmici.

ANITA BUHIN JE U SVOJID KNJIZI DOŠLA DO ZAKLJUČKA KAKO JE IMPRESIVAN RAZVOJ ZABAVNE GLAZBE MEDITERANSKOG STILA. PRIKAZAN JESEI OPATISKE I SPLITSKE FESTIVALE, BIO DRŽAVNO KONTROLIRANI PROJEKT ISELO POTREBA S PLANOVIMA ZA EKSPANZIJU TURIZMA NA JADRANU

Ekspeditivni narodnjaci držali su na profitabilnijim sektor jugoslavenske i civilizacijskih krugova od istoka prema zapadu. Hrvatska se, zbog svojeg zemljopisnog položaja i povijesnog naslijeđa proteže kroz tri kulturno-civilizacijska kruga, mediteranski, srednjoeuropski i balkanski. U njima se tijekom nekoliko desetljeća oblikovala suvremena domaća popularna muzika koja je u pojedinim etapama bila više ili manje izložena angloameričkim i globalnim utjecajima, ali uvijek obojena lokalnim zvučnim koloritom. U formativnom razdoblju 1950-ih i 1960-ih odvijala se intenzivna mediteranizacija, prije svega pod talijanskim utjecajem, što je detaljno opisala pulska povjesničarka Anita Buhin u knjizi „Jugoslavenski socijalizam – sa okusom mora, sa okusom soli“.

Buhin je došla do zaključka kako je impresivan razvoj zabavne glazbe mediteranskog stila, prikazan kroz opatijske i splitske festivale, bio državno kontrolirani projekt usko povezan s planovima za ekspanziju turizma na Jadranu. Cijela hrvatska primorje je u to doba bilo jasno pozicionirano u mediteranskom kulturno-civilizacijskom krugu. Najprepoznatljivija lokalna pučka glazba, dalmatinsko klapsko pjevanje, uspješno je inkorporirana u novu zabavnu muziku interpretiranu i produciranu na tragu popularne talijanske folklorne kancone sa San Rema.

U srednjoeuropskom kulturno-civilizacijskom krugu među njegovim starim šlagerima i tradicionalnim plesovima nije bilo takvog potencijala, iako su na toj strani ostvareni neki od najzapaženijih izvoznih rezultata domaće diskografije s njemačkim hitovima Ive Robića i polkama braće Asenik. Dublje u unutrašnjosti popularni zabavnjaci s Opatije i Splita našli su na prejakom konkurenciju. Novokomponovana narodna muzika (NNM) doživjela je nagli procvat početkom 1970-ih kad je spremno odgovorila na brzu industrijalizaciju i urbanizaciju koja je prethodnih godina zahvalila balkanskoj kulturno-civilizacijski krug. Novi narodnjaci oduh su na tržištu lovu i slavu, što tradicionalna narodna muzika nije imala u ponudi.

ANITA BUHIN JE U SVOJID KNJIZI DOŠLA DO ZAKLJUČKA KAKO JE IMPRESIVAN RAZVOJ ZABAVNE GLAZBE MEDITERANSKOG STILA. PRIKAZAN JESEI OPATISKE I SPLITSKE FESTIVALE, BIO DRŽAVNO KONTROLIRANI PROJEKT ISELO POTREBA S PLANOVIMA ZA EKSPANZIJU TURIZMA NA JADRANU

Tradicionalisti su nastavili s mešalom pjevati svoje sevdalinke u Bosni i Hercegovini, stargodske skadariljke i vranjanske u Srbiji i tamburaške bečarce po Vojvodini i Slavoniji, ali dobitna kombinacija za estradni jackpot bilo je hladno i proračunato pokrivanje daleko šireg teritorija s neizostavnim gostovanjima kod jugoslavenske zapadnoeuropske dijasporo pošto je primijećeno da se tamo vrti najveća i najbriža lova. Na tom putu prema zapadu balkanski tradicionalisti nisu bili imali nikakvih izgleda da prvi dođu do cilja.

U Hrvatsku su sevdalinke i starogradske sporadično ulazile preko Jugotonovih izdanja, ali to su bili relativno skromni dometi u usporedbi s tamburaškom glazbom koja se proširila iz Slavonije prema Zagrebu i postala nacionalni brend u većini kontinentalnih krajeva. NNM je jednostavno zaobišla tamburašku konkurenciju i pojurla auto cestom Beograd – Zagreb do Doma sportova koji je bio najpouzdaniji mjera uspjeha u to doba. Prcaci NNM-a poslije su prozvana folklerima premda su se na folclor jače oslanjali samo u pjesmama zavičajne tematike.

U standardnom, srecdrapajuće tužnom ili lumperajski veselom folkterskom repertoaru bilo je puno više kafanskog zvuka, uz značajan iako slab priznat doprinos romskih muzičara limitiranih jezičnom barijerom i latentno izloženih rasnoj profilaciji. Prvi romski muzičar koji je skrio sve prijevare bio je bio Muharem Serbezović kad je 1974. u pjesmi „Ramo, ramo, družbe moji“ prepjevao bollywoodski hit „Rama, Rama“ i barem nakratko osvojio najširu publiku.

ANITA BUHIN JE U SVOJID KNJIZI DOŠLA DO ZAKLJUČKA KAKO JE IMPRESIVAN RAZVOJ ZABAVNE GLAZBE MEDITERANSKOG STILA. PRIKAZAN JESEI OPATISKE I SPLITSKE FESTIVALE, BIO DRŽAVNO KONTROLIRANI PROJEKT ISELO POTREBA S PLANOVIMA ZA EKSPANZIJU TURIZMA NA JADRANU

Odnos kafanske subkulture prema folkloru bio je znatno kompleksniji. Institucionalni folklor organiziran u gustu mrežu udruženja – umjetničkih društava pripadao je svima, podjednako starima i mladima, muškarcima i ženama. Za razliku od KUD-ova kafane su bile ekskluzivna okupljališta odraslih muškaraca, a žena je mogla unutra samo kao konobarica ili pevaljka. Iz tipičnog kafanskog miljea izašli su gotovo svi videniji folkleri afirmirani 1970-ih i 1980-ih, osim Hanke Paldum i Duška Kuliša koji su došli na scenu preko audicije za vokalne soliste narodnog orkestra u programu Jugotonove ekskluzivce, dok drugim folklerima obično nije davala nikakvu minutažu.

Kafanski opuštena novokomponovana narodna muzika u prvom naletu nije se konfrontirala sa zabavnjacima. Imala je sigurno zaleđe u izdavačkim kućama POP RTB i Diskos, imala je vlastite festivale poput Ilidže koja je od 1964. funkcionirala kao narodnjačka Opatija, a u međuvremenu je dobila vrlo utjecajne vlastite medije poput Radio Šapka koji je od 1971. emitirao na srednjem valu i pokrivao maltene cijelu Jugoslaviju. Problem je nastao kad se umiješao sveprisutni Jugoton i potpisao ugovore s folk zvijezdama Silvanom Armenulićem, Tomom Ždravkovićem i Hašimom Hućkom – Hokićem, interpretatorom najvećeg kafanskog hita s početka 1970-ih „Nazdravite drugovi“.

Jugoton je u tome vidio izvrsne prilike za povećanje ukupnog prometa, a njegovi zabavnjaci samo opasnu prijetnju i neolajnu konkurenciju. Pokret otpora bio je najjači na zagrebačkoj televiziji koja je nevoljko postala u program Jugotonove ekskluzivce, dok drugim folklerima obično nije davala nikakvu minutažu.

ANITA BUHIN JE U SVOJID KNJIZI DOŠLA DO ZAKLJUČKA KAKO JE IMPRESIVAN RAZVOJ ZABAVNE GLAZBE MEDITERANSKOG STILA. PRIKAZAN JESEI OPATISKE I SPLITSKE FESTIVALE, BIO DRŽAVNO KONTROLIRANI PROJEKT ISELO POTREBA S PLANOVIMA ZA EKSPANZIJU TURIZMA NA JADRANU

Prvi ozbiljan incident prijavljen je 1975. kad je Silvani Armenulić naprasno otkazan rasporedni koncert u dvorani Lisinski, navodno zbog tehničkih problema. Posljednja koordinirana akcija protiv narodnjaka izvedena je 1987. u kulturnia Splitskog festivala. Zdenko Runjić imao je pjesmu za Lepu Brelu, a Tonči Huljić za Miroslava Ilčića. Zbog pobune hrvatske javnosti pjevačke elite Split '87 ipak nije održan bez nastupa mega popularnih folkera.

Dok su zabavnjaci u neravnopravnoj borbi grčevito branili svoje zadnja velika festivalska uporišta, odnos rokera prema narodnjačkoj invaziji bio je znatno fleksibilniji i pragmatičniji. Zbog dobro plaćenih angažmana neki su stari rokeri momentalno promijenili stranu. Milica Vučkosić štancao je hitove za Hanku Paldum, Kornelije Kovač za Lepu Brelu, a renomirani gitarist Sava Bojić iz beogradske prog-rock grupe Talo prešao je u Južni vetar, gdje ga je poslije zamjenio još razvikaniji roker Josip Boček iz Kornij grupe.

Kad se počulo koliko stari rokeri zaraduju na narodnjakim gađama, mlađi su se sami prijavili. Saka Lašić je već na prvom albumu Plavog orkestra „Solidski kal“ snimio duet s Nadom Otrčić, a novosađski heavy metal bend Grčeva imao je senzacionalan start s obradom Lepe Brene „Sitnije sestro, sitnije“.

Novovalna euforija s početka 1980-ih hranila se iluzijom da se narodnjake može potisnuti u gradski kotlova, ali realnost je izgledala totno drugačije. Najuspješnija koordinirana turneja 1982. bila je karavana mladahnih bosanskih narodnjaka predvođenih Halidom Bešlićem i Mitrom Mirićem prigodno naslovljena Novi talas na sav glas. Rasprodali su sve dvorane koje su ih htjele primiti i promovirali novi narodnjački stil koji je bosanski pokret otpora prozavao čitlica. Otpor je i tamo bio uzaludan. Narodnjaci su opet premoćno pobijedili.

Nastavlja se...

Pročitajte novi nastavak:

Kako smo dobili cajke i zašto ih se nikad nećemo riješiti, 2. dio – Sejo voli Hanku i Šabana

Novokomponovana narodna muzika (NNM) postala je veliki biznis kad su se umiješali sretni mešetar koji su našli načine da svoje privatne projekte ugrabe u samokupovno socijalistički koncept državneog vlasništva.

0 Slike 1 Like 0

*Tekst je potpomognut sredstvima natječaja "Poticanje novinarske izvrsnosti" Agencije za elektroničke medije.

Želim da naš sadržaj bude otvoren za sve čitatelje. Iza našeg rada ne stoji dioničari ili vlasnici milijardi. Vjerujemo u kvalitetno novinarstvo. Vraćamo u povjerenje čitatelja koje ne želimo nikad iznevjeriti. Cijena naše neovisnosti uvijek je bila visoka, ali vjerujemo da je vrijedno truda izgraditi integritet kvalitetnog specijaliziranog medija za kulturu na ovim prostorima. Sreća, svaki doprinos, bez obzira bio velik ili mali, čini razliku. Podržite Ravno Do Dna donacijom već od 1 €.

Hvala vam.

1,00 €	5,00 €	10,00 €	20,00 €	50,00 €	100,00 €	200,00 €
--------	--------	---------	---------	---------	----------	----------

Donacije su omogućene putem sustava mobilepayments.gateway.com. Podržane sheme mobilnih plaćanja: KEKS Pay, Aircash, Settle, kriptovalute

0 comments Sort by **Čitaj**

Add a comment...

Facebook Comments Plugin

0 Slike 1 Like 0

TAGS: ALEKSANDRA PRIJOOIĆ ANITA BUHIN CAJKE ĐUKO KULIĆ GLAZBA ERIVA HALID BEŠLIĆ

HALID MUSLIHOVIĆ HANKA PALDUM HAŠIM HUĆK HOKI JOSEIP BOJEK JOSIP PETAR JOŽINI VETAR

KORNELIJE KOVAČ LEPA BRENA MILICA VUKOSIĆ MIROSLAV ILIĆ MITAR MIRIĆ

MUHAREM SERBEZOVIĆ NADA OTRČIĆ NOVOKOMPONIRANA NARODNA MUZIKA PLAVI ORKESTAR

SAKA LAŠIĆ SAVA BOJIĆ SILVANA ARMEULIĆ TOMA ŽDRAVKOVIĆ TONČI HULJIĆ ZDENKO RUNJIĆ

PROČITAJ JOŠ

24/08/2024
Posljednji proizvođač obustavio opremanje automobila CD playerima

Unatoč svom pateru, prodaja CD-ova iznenadujuće raste.

Deveto izdanje međunarodnog festivala muzičkog dokumentarnog filma Dok n'Ritam održat će se od 30. rujna do 5.

24/08/2024
Deveto međunarodni festival muzičkog dokumentarnog filma Dok n'Ritam donosi temu 'Ritam u ženi, ženu u ritmu'

Deveto izdanje međunarodnog festivala muzičkog dokumentarnog filma Dok n'Ritam održat će se od 30. rujna do 5.

KAKO ČULIĆE ČADNIE OBIJAE

SLUŠAJTE: KSET na Krku, druga večer – krautrock po dalmatinski

SLUŠAJTE: Post Malone 'F1 Trillion' – godina countrya u popu

ZABRIŠE O TEMA

Kako smo dobili cajke i zašto ih se nikad nećemo riješiti, 6. dio – Neka gori Balkan

Što imate protiv cajki? Ništa efikasno, barem zasad. Javite se opet za

Kako smo dobili cajke i zašto ih se nikad nećemo riješiti, 4. dio – Npravni mi sina pod svjetlima kazina

Turbo folk je produkt 1990-ih, a time mu je dao Rambo Amadeus.

Bora Đorđević (1952. – 2024) – "To je bilo neko klopis i srdačno vreme" Umro je srpski pjevač, pjesnik, kantautor i provokator Bora Đorđević. Sudeći po

MI NA RADIO STUDENTU

Radio student i portal Ravno do dna pokrenuli su 2013. radijsku emisiju Ravno do dna. Naša uspješna suradnja promoviranja noviteta s domaći i regionalne nezavisne scene još uvijek traje.

Emisija se emitira uživo svakog petka od 17:30 do 18:30 sati na 100.5 MHz kao i na streamingu Radio Studenta. Svaka emisija se također u cijelosti može poslušati na podcastu Ravno do dna na stranici radija i na našem Mixcloud podcastu.

Emisiju vode i uređuju Jelena Svirar i Zoran Stajčić.

Tražilica

NAJČITANIJE

Stjepan Jimmy Stanić: Ja sam šavjek-pitca koji voli sladoled

Posljednji proizvođač obustavio opremanje automobila CD playerima

Kako smo dobili cajke i zašto ih se nikad nećemo riješiti, 6. dio – Neka gori Balkan

Makarska u očima diletata: Vidikovac Milana Mladenovića, Komeček, Modro i zeleno

U kina stiže 'Megdan', sportska drama prema ideji Borda Balasovića

POSLEDNJE NAKLADNICE

Odđatece, ABSTRAL compost i Džijala u Dvo osam

Sybio Krensch u Vintage Industrial Baru

Replikanti napajaju gladihem jesen u Koprivnici

Jonathan se vraća u Sax

M.I.A., Bleakness i DOR u Vintage Industrial Baru

Sva događanja

DOGAĐANJA

24. ruj
Zatvaranje Šabto-kulture ubrzanom radničkom i kolektivnom akcijom 'Šabto-kultura našeg života naše zemlje nas ljudi'

24. ruj
Otvorene izložbe nezavršene koncertne scene 'Zagreb na bial'

25. ruj
Jimmy Stanić & The Boys u Vintage Industrials

25. ruj
Nytt Land u Močvari

26. ruj
Koala Voice i Mermiad Man u Močvari

Sva događanja

POSLEDNJE NAKLADNICE

U kina stiže 'Megdan', sportska drama prema ideji Borda Balasovića

Majstori iz serijala 'A je ta' uskežili i u prva slikovnica

Posljednji proizvođač obustavio opremanje automobila CD playerima

Za članove RDO fan kluba i sve koji to žele biti: Vedimo vas na koncert Avram Feler Quarteta

Deveti međunarodni festival muzičkog dokumentarnog filma Dok n'Ritam donosi temu 'Ritam u ženi, ženu u ritmu'

GALERIJE

